

BUTLETI ARQUEOLÒGIC

· PUBLICACIÓ · DE · LA · SOCIETAT · ARQUEOLÒGICA · TARRACONENSE ·

EPOCA III | OCTUBRE · NOVEMBRE · DESEMBRE 1935 | VOL. V. N. 4

GRANS CERIMONIES A POBLET

RECONCILIACIÓ DE L'ESGLÉSIA. — RETORN DEL
CÒS DEL PRÍNCIP DE VIANA. — DECLARACIÓ
DE PANTEÓ DE CATALANS IL·LUSTRES.

El dia 20 d'octubre darrer tingueren lloc al Monestir de Poblet tres grans cerimònies destinades a commemorar el centenari de son abandonament i, també, a posar la primera fita marcant sa reincorporació a la vida catalana en ses més grans manifestacions patriòtiques i religioses.

Poblet vegé aquell dia tornar al culte l'Església major, amb una solemnitat insospitada; reintegrar a son Panteó el cos venerat del Príncep de Viana; rebre la declaració del Govern de la Generalitat de destinar part de son sagrat monument a sepultura dels catalans il·lustres, mereixedors d'aital suprema distinció de son país.

L'Església major de Poblet estava execrada des del dia 26 de juliol del 1835, data en que deixàren de celebrar-s'hi cerimònies religioses. Més no fou aquèlla la primera profanació soferta per l'august temple.

A l'any 1822 la política dels constitucionals de Càdiç i la malvolença de les autoritats de Barcelona i Tarragona feren impossible l'estada de la comunitat en sa clausura, obligant-la a abandonar la santa casa, on generacions de monjos i frares havien viscut

durant set segles. Al eixir dels llocs en el mes de novembre del any citat, les turbes de pagesos i altres treballadors dels pobles voltants es llençaren dintre el Monestir moguts per llurs mals instints de saqueig i destrucció, consumant, entre altres malifetes, la destrucció de tot quant dintre del temple no pogué ésser robat.

Allí no quedà res intacte, exceptuant l'obra de pedra dels solids murs i els Panteons reials; cremaren els altars, el cor i l'orga; foren arrencades i sostretes les portes de fusta, les baranes de coure i les reixes de ferro. Les robes litúrgiques no foren destruïdes perquè abans de sa sortida els monjos se les enduguèren o amagaren. No quedà un sol cristall sencer en totes les vidrieres.

Dos anys més tard, o sia al final del 1824, la comunitat pobletana pogué tornar a la residència, encara que trigà temp en normalitzar sa vida i exercir-hi ses funcions. Referint-nos solament a l'església, podem afirmar que sols es pogué celebrar missa per primera vegada en son altar major la nit de Nadal del 1830. Quatre anys i mitg més tard es tornavan a apagar els cirials dels altars i les llànties de les voltes, que fins el 20 d'octubre de 1935 no s'encengueren de nou.

La reintegració a Poblet de Carles de Viana es degué a ben fortuita circumstància. El cadàver del infortunat Príncep jeia

Entrega del Príncep de Viana a Tarragona

en el Panteó dels Cardona en l'Església major de Poblet, des del darrer ters del segle XV, portat de Barcelona pel abad Miquel Delgado, i allí permanesqué fins el 1854 que En Bonaventura Hernández Sanahuja el retirà al desfer el Panteó del costat de l'Evangeli per endursel a Tarragona. També prengué el cos del Príncep, segons nota de son compte de gastos presentat a la Comissió de Monuments de Tarragona, entre quals partides figura la següent:

—*Un cajón para los restos del Príncipe de Viana... 16 reales v.*

La lectura d'eixos comptes ens despertà en 1930 el desitj de trobar dits restes que, en efecte, aparegueren en la sagristia de la Capella del Corpus Christi a la Seu de Tarragona. Des de llavors sentirem la necessitat de retornar a son antic sepulcre les venerades despulles del Príncep, i les reclamarem un cop estigué restaurat i tancat el

Panteó que devia guardar-les. Trobarem en eixa tasca les facilitats necessàries de les altes autoritats corresponents, i al efecte, el dia 18 d'octubre darrer es procedí a la identificació i entrega del còs en els termes del acta següent:

ACTA DE IDENTIFICACIÓ DELS RESTES DEL PRÍNCIP DE VIANA

En la ciutat de Tarragona, als divuit dies del mes d'octubre de mil noucents trenta cinc, es reuniren en la Capella del Corpus Christi de la Catedral Metropolitana i Primada, d'una part l'Excm. Sr. D. Eduard Toda i Güell, president del Patronat del monestir de Poblet; D. Pere Gil Moreno de Mora, president de la Comissió receptora, amb sa esposa D.ª Amàlia de Torres; D. Joaquim Guitert i D. Cosme Oliva, del Patronat de Poblet; Rvt. D. Josep López de Toro, de la

Comissió de Monuments; D. Francesc Monravà, de la Societat Arqueològica, i D. Olaguer Junyent, de Belles Arts de Barcelona; i d'altra, l'Excm. Sr. D. Manuel Borràs i Ferré, Degà del Capítol catedralici, Bisbe Auxiliar de Sa Eminència el Sr. Cardenal-Arquebisbe, Dr. D. Francesc Vidal i Barraquer, i els molt il·lustres Capitulars Dr. don Josep Boada, Tresorer; Dr. D. Josep Vallés, Lectoral Síndic; D. Enric Claverol, Síndic, i Dr. D. Miquel Vilatimó, Canonge, designats per l'Excm. Capítol; el Mestre de Cerimònies d'aquesta Catedral, Dr. D. Jaume Garcés; el Rvt. D. Jeroni Claveras i el infrascrit, Notari eclesiàstic.

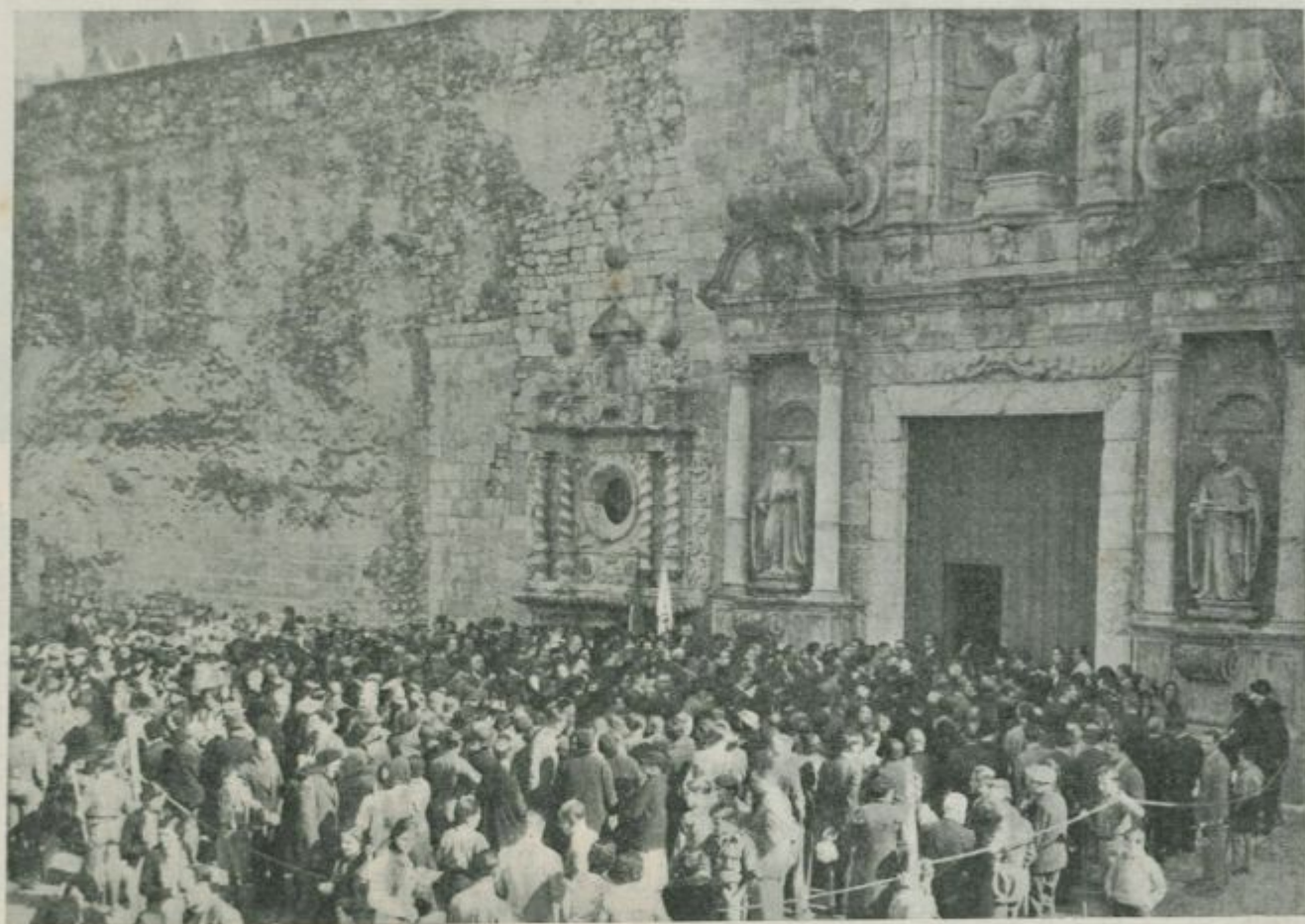
L'Excm. Sr. Bisbe Auxiliar, Degà del Capítol, manifestà que la designació de la Comissió Capitular es va fer en sessió del quinze de l'actual, per tal d'atendre la petició de l'Excm. Sr. Toda en nom del Patronat de Poblet, degudament autaritzat, a l'Excel·lentíssim Sr. Cardenal, amb respectuosa lletra de disset de setembre prop-passat, demanant-li les despulles mortals del Príncep de Viana, a fi de col·locar-les altra volta en el sepulcre en que foren inhumades de l'església de l'esmentat monestir, després que s'hagi restablert en la mateixa el culte definitiva i permanentment, per a qual acte s'ha assenyalat el proper diumenge, dia vint. Les despulles del Príncep de Viana figuren en la relació posada seguidament de l'acta de dipòsit dels restes dels personatges reials, que es col·locaren tots en una caixa en la sacristia d'aquesta Capella del Corpus Christi el setze d'octubre de mil vuit cents vuitanta tres. Els Capítol els rebé tots el vintidós d'octubre de mil vuit cents quaranta tres, i els guardaba abans del 1883 a la Sala del seu Arxiu. Sempre els ha tingut ben guardats i segons es pogué vuerer en l'examen fet el dinou de juliol de 1930, en presència d'alguns dels avui reunits, no hi hagué indici d'haver-se retirat cap dels restes al·ludits. La Comissió Capitular doncs, traspassa al Patronat del monestir de Poblet en la persona del seu honorable President, l'Excm. se-

nyor D. Eduard Toda, les restes demanades, de les que n'ha estat el Capítol fidel dipositari i, al efecte, oberta la caixa que guarda

El Príncep de Viana amortallat amb cogulla cistercenca

Reconciliació de l'Església major

Missa major a l'Església

tots els restes, l'ha posada a disposició de l'Excm. Sr. Toda per tal que pugui retirar els del Príncep de Viana i fer-ne el seu trasllat al seu sepulcre de l'església de Poblet.

L'Excm. Sr. Toda, assessorat pel metge, Dr. D. Joaquim Guitert, ha reconegut com del Príncep de Viana les següents despulles: la part superior del cadàver, composta del cap, el pit, el braç esquerra sencer i el dret faltat de l'avant-bras i la mà; la part inferior del cos, compost de les vèrtebres lumbars, caderes i femurs, tot sencer; la cama esquerra amb el peu, sencer, i restes de l'altra cama i peu.

Col·locades que han estat en un ric taud i embolcallades amb la cogulla del Cistell, diu l'Excm. Sr. Toda que en nom del Patronat les accepta de l'Excm. Capítol com s'ha indicat, i prega es fassi constar en aquesta acta l'agraïment seu i el del Patronat prop de Sa Eminència el Sr. Cardenal-Arquebisbe, i de l'Excm. Corporació Capitular per la consideració i benevolença amb que ha estat acollida la súplica fins a portar-la a terme.

Llegida i aprovada la present acta que es lliura per duplicat i la firman l'Excm. senyor Bisbe Auxiliar, Degà del Capítol; l'Excm. senyor D. Eduard Toda, president del Patronat del Monestir de Poblet, juntament amb els Srs., l'assistència dels quals resta esmentada, en la Sala Capitular i data ut supra.

(Segueixen les firmes)

S'encarrega de les despulles descrites i del seu trasllat a Poblet el Caporal dels mossos d'Esquadra, Jaume Sala Mata, el qual firma amb mi, de que certifico.

Jaume Sala Mata=Joan Esteban, Notari.

El mateix dia 18 d'octubre el Príncep de Viana, portat en rica carrossa i baix la custòdia dels Mossos d'Esquadra enviats a Tarragona per la Generalitat, acompanyat del Patronat, fou conduït a Poblet, dipositant-lo en una capella ardent del temple de Sant Jordi, d'on fou tret amb solemne processó

dos dies més tard per a tancar-lo en sa darrera estada.

— — —

Finalment, el Govern de la Generalitat de Catalunya en son desitg d'encare enaltir més Poblet i donar un caire més solemne a sa restauració, publicà el dia 18 d'octubre el decret declarant-lo monument funerari dels catalans il·lustres, en els termes següents:

El Consell del Govern de la Generalitat de Catalunya va aprovar en la seva darrera reunió el següent Decret:

Poblet és, entre els monuments de Catalunya, el més vivent d'història. Les seves pedres nobles han vist la naixença, l'esplendor i la decadència del nostre poble i han presidit els moments decisius de la vida nacional. El nom de Poblet— quan el monument ha estat en peu com quan ha estat en runes— ha significat per a Catalunya un nom sagrat. Ara mateix, la seva restauració ha volgut dir, no solament el redreçament material d'unes parets i uns sostres, sinó la reconstrucció d'una part essencial de Catalunya.

Cap altre indret, doncs, per a situar-hi, amb una major dignitat, amb un més sentit històric, entre un ambient més ric de passat, la tomba dels catalans il·lustres. Poblet, tomba dels Reis Catalans, té la més alta tradició de monument funerari: per les figures egregies que ha guardat pel prodigi artístic de les tombes.

Erigit en tomba de catalans il·lustres, Poblet fóra lloc de pelegrinatge i tornaria a revivre, restaurat com és, amb l'antiga esplendor que no oblida. Fóra un doble tribut al monument i als catalans que hi tinguessin tomba. Ells amb la glòria del seu nom donarien a Poblet el destí que mereix; Poblet, amb la glòria del seu passat, honoraria la vida, l'obra i el nom dels catalans als quals retés Catalunya aquest últim, perdurable tribut.

Amb aquest esperit, doncs, a proposta del Conseller de Cultura i d'acord amb el Consell Executiu:

Capella ardent a Sant Jordi

DECRETO:

I. — Eregir en el Monestir de Poblet el monument dels catalans il·lustres.

II. — Facultar al Conseller de Cultura perquè, amb aquesta finalitat, formuli d'acord amb el Patronat de Poblet el projecte per a portar a la pràctica aquesta iniciativa.

Barcelona, 18 d'octubre del 1935. — El Governador General interí de Catalunya, President de la Generalitat, J. Pich. — El Conseller de Cultura, Lluís Duran i Ventosa.

— — —

La relació de les ocurrences a Poblet en la diada del 20 d'octubre, fou feta per la totalitat dels periòdics catalans. D'un d'ells, *L'Instant*, de Barcelona, copiem la major part, per ben reflectir les mogudes gestes d'aquell memorable dia.

La significació de la Diada

Com ja era de preveure, la Diada d'ahir a Poblet, per la seva transcendental significació simbòlica constituï una de les efemèrides més glorioses de la Història de la restauració espiritual del nostre poble. La reconciliació de la bellíssima església del Monestir i el trasllat de les despulles del príncep de Viana, eren els dos actes assenyalats com dues fites memorables, en la grandiosa campanya Pro-restauració. Per altra part, l'acord pres recentment pel Consell de Govern de la Generalitat de Catalunya, declarant l'admirable tresor arquitectònic pobletà, panteó de catalans il·lustres, donà un relleu més alt encara a les festes.

Una gentada immensa a Poblet

Les solemnitats anunciades, aplegaren a Poblet diversos milers de ciutadans arribats de tots els indrets de la nostra terra, en caravanes interminables de tota mena de vehicles. El dinamisme d'aquelles hores fou un espectacle verament impressionant.

Cap a les deu del matí, pels claustres de Monestir i per totes les dependències, així com també pels voltants del famós cenobi, hi eren acoblats grups nombrosos tant de les terres tarragonines com de les lleidetanes i gironines. De Barcelona hi acudiren un nombre extraordinari d'autocars i cotxes particulars. L'expedició organitzada per Ràdio Associació de Catalunya estava composta de deu magnífics autocars. En altres cotxes arribaren a Poblet els elements de la Lliga Espiritual de Nostra Dona de Montserrat. També hi havia els socis del Centre Excursionista de Terrassa i una cinquantena de sabadallencs que componien l'expedició, organitzada pel «Diari de Sabadell».

Entre aquesta gran gernació que donava un ambient de vida i de joia a les places i dependències del Monestir, figurava un nombre extraordinari de sacerdots.

Les autoritats i altres personalitats a la residència del venerable patrici *Eduard Toda*

El cardenal de Tarragona arribat dissabte a Poblet, estava estatjat amb el pare abat de Cuixà, a la residència del senyor Toda, el restaurador il·lustre del nostre gran monestir.

Prop de dos quarts d'onze va arribar a Poblet, el conseller d'Obres Públiques de la Generalitat, senyor Vallès i Pujals, el qual havia de portar la representació del Govern de Catalunya a les festes anunciades. El senyor Vallès i Pujals anava acompanyat d'alguns dels seus familiars. En arribar al Vendrell, fou rebut pel comissari de la Generalitat a Tarragona, senyor Emili Vila; el seu secretari, senyor Ferrer, i l'alcalde de Tarragona, senyor Cereceda.

El conseller, tot just arribat a Poblet, va passar a saludar els prelats i el senyor Toda. Lliurà a aquest benemèrit patrici el decret aprovat pel Consell de Govern de la Generalitat de Catalunya en la sessió celebrada

Respons a la porta de Sant Jordi

el darrer divendres, i pel qual és declarat panteó de catalans il·lustres el Monestir que guardarà altra cop les despulles dels nostres reis. El senyor Eduard Toda va rebre aquest document amb una viva emoció.

També van estar a saludar al senyor Cardenal i al senyor Toda, els consellers de l'Ajuntament de Barcelona senyors Calderó, Coll i Rodés i Martinell.

Així mateix ho feren el Consell Directiu de Ràdio Associació de Catalunya, integrat pel seu president senyor Pau Llorens i pels senyors Eduard Rifà, Josep Bolet, Alfons Lagoma, Joan Sàbat i Salvador Albafull; els consultius senyors Nadal, Espauella i Bretó, i l'alt personal d'aquella entitat format pels senyors Pérez Vilar Roig i Llop, Amadeu Serc, Pérez-Pujol i San Juan.

Encara es vegeren en aquesta residència entre altres persones conegudes els membres del Patronat senyors Lluís de Plandiura, Jaume Barrera, Anna de Girona, doctor Joaquim Guitert i el secretari Cosme Oliva; l'arquitecte de la zona i del Monestir, senyor Jeroni Martorell; el senyor Puig i Cadafalc; el senyor Vicenç de Moragues, que portava la representació de l'Orfeó Català; el senyor Casades i Gramatxes; el senyor Comte de Güell; senyor Cases de Carbó; senyors Fidel de Moragues i Lluís Guarro; senyors en representació de l'Ajuntament de Viana; senyor Pere Lloret, president del Patronat del Monestir de Santes Creus; Pere Gil Moreno, de Mora; senyor Costa i Deu, president de l'Associació de Periodistes de Barcelona; senyor Josep Carner-Ribalta, del Comitè de Cinema de la Generalitat; senyor Salvi Valentí, de les joventuts de Lliga Catalana; senyor M. Menéndez Boneta, Enginyer Cap de Tarragona; senyor Manuel de Montoliu; senyor Poblet i Calderó, ex-alcalde de Montblanch; alcaldes de Vimbodí i d'Esplugas; senyor Carrasco i Formiguera; doctor Moneva i Pujol, catedràtic de la Universitat de Saragossa; senyor Blai Vallespinosa en representació del Centre Excursionista de Catalunya; senyor Carreres i Valls; senyor Puig

i Estapé, de l'Associació Catalana de la Premsa; senyor Joan Bta. Roca i Cavall; comandant de Marina de Tarragona, senyor Pérez Ojeda; rector dels Pares Escolapis de Sabadell; senyors Ribé i Olivella, per la Societat d'Atracció de Forasters; el president de la Federació de Sindicats de Turisme de Catalunya; senyor Folc i Torres, director de Museus de Barcelona; senyor Antoni Bergós, senyor Ramon Cunill; senyor Martínez Vallès; la redacció del «Diari de Sabadell»; Artur Dasca, cap de l'Oficina de la Divisió Territorial de Catalunya; el publicista J. M. Capdevila i altres significades personalitats de la vida política, religiosa i cultura de Catalunya.

Les cerimònies religioses del matí

A les onze, el Pare Francesc de Fontfeda, abat de Cuixà, assistit de monjos del Cister i d'altres clergues, precedit de creu alçada i seguits pels senyors Vallès i Pujals, Toda i Güell, comissari de la Generalitat i d'altres persones de relleu, va dirigir-se a l'altar major del temple, ara fa una centúria profanat, i va procedir amb les belles cerimònies del ritual, a la benedicció de l'església i a la seva rehabilitació al culte. Fou un moment emocionant, del qual segurament guardaran un grat record totes les persones que eren congregades al temple. El pare abat, amb mitra i bàcul, i rodejat dels seus monjos, un cop recorregut el temple, va sortir a la plaça on els cantaires de la Lliga Espiritual entonaren els himnes propis d'aquell acte.

Després de recórrer tots els voltants de l'església i en retornar-hi, va fer-ho acompanyat de tota aquella gentada que havia hagut de romandre fora durant la primera part de la cerimònia.

Els sacerdots i els fidels cantaren les lletanies dels Sants, i a continuació «Tertia», i aleshores començà la missa solemne.

El cardenal de Tarragona, revestit amb capa magna, i acompanyat dels canonges

Sortida de la processó funerària

doctors Bru, Albagés i Bergadà, va oir-la des d'un tron que havia estat aixecat al presbiteri.

Als bancs de les autoritats hi havia el senyor Vallés i Pujals, el comissari de la Generalitat a Tarragona i els consellers de l'Ajuntament de Barcelona. Darrera les autoritats hi havia la Junta del Patronat presidida pel senyor Toda.

A l'altra banda del presbiteri, i en seients distingits, hi havia el president de la Diputació de Navarra, senyor Juan Pedro Arraiza Valdespena; el diputat a Corts per Pamplona i director del periòdic «Diario de Navarra», senyor Raimond Garcia; el reverend Joan Onofre, acadèmic de la Història i restaurador del Monestir de Santa Maria de la Olina, que portava la representació de la Comissió de Monuments de Navarra; el diputat senyor Irujo, en representació dels diputats nacionalistes bascos, el catedràtic senyor Moneva, els directors de R. A. de C., senyors Llorens i Rifà.

Les altres personalitats i representacions tingueren lloc al peu del presbiteri, i darrera d'elles prengueren seient els cantaires de diverses capelles de música. Aquests cantaires, amb la col·laboració del poble, cantaren la missa «Fons bonitatis», sota la direcció de mossèn Higiní Anglès i mossèn Antoni Batlle.

Els fejecistes, que dugueren a la festa una representació nodridíssima dels seus elements, hi portaren, també, les banderes de moltes de les seves entitats i agrupacions, les quals, col·locades al voltant del presbiteri constituïen una nota simpatiquíssima. Entre aquestes senyeres figurava també la de la Lliga Espiritual.

En finir l'ofici els prelats foren objecte de grans demostracions de simpatia i tots els concurrents començaren a desfilar per la capella de Sant Jordi, on hi havia les despulles del Príncep de Viana dins d'una caixa de severa senzillesa.

Les despulles de Carles de Viana eren contemplades per un gran nombre de fidels,

els quals en sortir del temple, dedicaven una oració a la seva memòria.

El dinar de les autoritats

El senyor Toda va obscurar amb un dinar les autoritats i personalitats de més relleu que assistiren a l'acte. Entre els comensals hi havia el cardenal de Tarragona, l'abat de Cuixà, el senyor Vallés i Pujals, el president de la Diputació de Navarra, els canonges Viladric i Albagés, el senyor Coll i Rodés, el senyor Gil Moreno, el Comissari de Tarragona, l'alcalde de Vimbodí, la senyora Anna de Girona, el Comte de Güell, els senyors Eduard Rifà i Pau Llorens i els vocals del Patronat.

L'enterrament del Príncep de Viana

A les quatre de la tarda, els prelats i autoritats es dirigiren a la Capella de Sant Jordi, i després d'entonar un respons s'organitzà l'enterrament del Príncep. Una gran multitud—totes les persones que havien acudit a Poblet—, bategant d'emoció, formaren part d'aquest seguici, que es va dirigir a l'església major.

El fèretre fou tret de la Capella de Sant Jordi a espatlles dels capatassos de les obres de Poblet, senyors Vernis, Mestres, Ribas i Mata, els quals foren rellevats, en entrar a la gran plaça, per representants de Navarra, Aragó, pel senyor Coll i Rodés i d'altres significats elements. Al voltant amb atxes enceses, anaven els senyors Saltor, Codolà, Vendrell, Roda i Ventura i Martinell, consellers de l'Ajuntament de Barcelona, el doctor Guitert, els senyors Rifà i Llorens de R. A. de C., i un representant de la Diputació de Navarra.

En arribar davant del sepulcre on havia d'ésser enterrat el Príncep, l'abat de Cuixà va entonar un respons, que va seguir el poble. Després el cardenal de Tarragona, que presidia el dol, en companyia del senyor Vallés i Pujals i del senyor Toda, va dir igualment, una altra absolta a sufragi de l'il·lustre Príncep.

La processó funerària

Un altre moment molt emotiu

Els representants navarros, seguint una bella i tradicional habitud del seu país, enmig del més absolut silenci del poble, escamparen damunt les despulles del malaurat Príncep, un saquet de terra procedent del jardí de la Diputació navarra i del castell de Olite.

Els fidels desfilaren encara una vegada més davant del fèretre amb la pregària als llavis i amb una vivíssima emoció.

Després, les cendres del fill de Joan d'Aragó i de Blanca de Navarra foren sepultades en un d'aquells sepulcres que han de guardar les dels nostres reis i prínceps.

La tornada

Al capvespre, aquells milers de ciutadans que assistiren a tan memorables esdeveniments, tornaren a llurs poblacions, amb la joia més profunda al cor.

Tant a l'anada com durant els actes i la tornada, no es registrà el més petit incident.

UNA PLAGA DE LLANGOSTA A LA SELVA. (1688)

INCIPIENDA

Les freqüents expoliacions que ha sofert d'anys ençà el nostre riquíssim patrimoni històric de l'Arxiu Comunal de la Selva del Camp, han respectat allí, sortosament, uns pocs pergamins, alguns volums, mants manysocs de papers i, potser, només un parell de còdexs.

D'aquest romanent tan migrat és un llibre que la cura diligent de Francesc Boquer cuidà de lligar, arreplegant per això, mantes ordes impreses i manuscrites que romanien disperses, i fornint-ne un volum en 4.^è i amb cobertes de pergami que apel·là: «*Llibre de las ordes que se han pogut encontrar en esta casa del Comú y son fins al any de 1764.—Fet y compost per Franc^o Boquer Nott, y secretari que fou lo dit any 1764.*»

Entre aquell paperam, tan diligentment relligat i d'interès gairebé nul, hi hem trobat tota una munió de notes i memorials, —que sense la cura del Secretari Boquer s'haurien necessàriament perdut, — els quals fan referència a una de les més greus dissorts que els nostres avant-passats pagesos de la Selva hauran patit. Ens referim a la plaga de la llangosta de l'any 1688.

Es de dordre una cosa, només. Des de que la plaga es produí, —1688, — fins que els papers que en parlen foren arreplegats, —1764, — transcorregueren 76 anys. I la incúria d'aquells 76 anys, ¿qui podrà dir el paperam que deixà perdre referent a aquells dies tan grisos pels nostres pagesos?

Pel que resta, a desgrat de tot, és evident la magnitud de la invasió i la cuïta que es prengueren els particulars i Corporacions, principalment la Comunal de la Selva, en declinar-ne les conseqüències. Indubtablement, però, que el paper que manca ens faria més detallades clàries i ens donaria més notícies concretes d'aquells dies de tribulació.

Quelcom intentarem dir-ne, emparan-nos del que ens revelen els papers de l'època.

MAGNITUD DE LA PLAGA

Deuria ésser a les darreries del mes de febrer o als primers dies del març de 1688 quan l'allau anorreadora queia amb nuvolades de llagosta al damunt dels camps de la Selva. Els vells papers no ho especifiquen, però sí que reflecteixen la penúria subsegüent a la dissort que planava damunt tota la Vila.

Certament i concretament, aquells març i abril, foren d'una esgarripança frapant. Estava envaïda tota la part del terme que va de la Vila a la mar, des de el Mas Bertran i Camí de la Mare de Déu, fins a més enllà del Camí de la Serra, comprenent totes i cada una de les propietats incloses en el perímetre que ocupen les mentades partides i les de les Berengueres, Camí de Perafita, —així, *Perafita*, com diuen els vells papers